

Εθνικό Θέατρο Α' - Η εποχή Φώτου Πολίτη (1930-1934) (σσ. 183 εξ.), 18. Η Ηχώ της Ελλάδος (1935) (σσ. 211 εξ.), 19. Τ' αλιευτικά (1935) (σσ. 222 εξ.), 20. Εθνικό Θέατρο Β' - Η επιστροφή του Μπαστιά (1935-1937) (σσ. 229 εξ.), 21. Ο Κωστής Μπαστιάς γενικός διευθυντής του Βασιλικού Θεάτρου και διευθυντής Γραμμάτων και Τεχνών (1937) (σσ. 251 εξ.), 22. Η χρονιά της «Μεγάλης Τουρνέ» (1939) (σσ. 295 εξ.), 23. Μηνάς ο Ρέμπελος - Κουρσάρος στο Αιγαίο και άλλα πεζογραφήματα (1939) (σσ. 319 εξ.), 24. Η ίδρυση της Λυρικής Σκηνης (1940) (σσ. 324 εξ.), 25. Βαδίζοντας προς τον πόλεμο (1949) (σσ. 334 εξ.), 26. Το τέλος του Μεσοπολέμου (1940-1941) (σσ. 343 εξ.), 27. Κατοχή Α' (1941-1942) (σσ. 348 εξ.), 28. Κατοχή Β' - Θέατρον Αθηνών (1942-1943) (σσ. 357 εξ.), 29. Κατοχή Γ' (1943-1944) (σσ. 367 εξ.), 30. Μετά τον πόλεμο (1944-1946), 31-35. Νέα Υόρκη Α'-Ε' (Ξένος ανταποκριτής 1946-1954, σσ. 385 εξ., Ο Αμερικής Αθηναγόρας, σσ. 403 εξ., Ο τρίτος γάμος 1949, σσ. 411 εξ., Η εφημερίδα Εθνικός Κήρυξ 1949-1954, σσ. 419 εξ., Ο Παπουλάκος 1952, σσ. 432 εξ.), 36. Η επιστροφή στην Αθήνα (1954) (σσ. 439 εξ.), 37. Η Εθνική Λυρική Σκηνή (1959-1964) και το Εθνικόν Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (1961-1963) (σσ. 449 εξ.), 38. Ο Παπαδιαμάντης (1962) (σσ. 494 εξ.), 39. Το περιοδικό Άλφα (1964-1968) (σσ. 506 εξ.), 40. Τα τελευταία χρόνια (1969-1972) (σσ. 519 εξ.).

Η βιογραφία τελειώνει με έναν επόλογο (σσ. 533 εξ.), που αναφέρεται στη μεταθανάτια απήχηση της προσωπικότητας και του έργου του Μπαστιά, και με εκτενή και πολύ πλούσια ευρετήρια (σσ. 543 εξ.), που ξεκλειδώνουν τον πληροφοριακό θησαυρό του βιβλίου. Με ενδιαφέρον περιμένει το αναγνωστικό κοινό τη συνέχιση της «βιβλιογραφίας» του Μπαστιά.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΙΩΣΗΦ ΒΙΒΙΛΑΚΗΣ (επιμ.)

Θρησκεία και Θέατρο στην Ελλάδα, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005, σελ.178, ISBN 960-406-697-8.

Στη σειρά «Θρησκειολογία» (αρ. 34) παρουσιάζει ο συνάδελφος Βιβιλάκης μελετήματα των Νίκου Χουρμουζιάδη, Χαράς Μπακονικόλα, του ίδιου, Σπύρου Α. Ευαγγελάτου, Βάλτερου Πούχνερ και Κώστα Γεωργουσόπουλου σχετικά με τη θρησκευτική διάσταση του θεάτρου από την αρχαιότητα. Το εγχείρημα δικαιολογείται από την καταγωγή και την παράλληλη εξέλιξη των δύο φαινομένων: «Θρησκεία και Θέατρο συνδέονται με μια σχέση καταγωγής. Το αρχαίο δράμα ανατέλλει μέσα από το θρησκευτικό τραγούδι του διθυράμβου, το νεότερο ευρωπαϊκό θέατρο κνοφορείται εντός της μεσαιωνικής λατρευτικής πράξης της χειρστανικής λειτουργίας. Εθνολογικές-ανθρωπολογικές μελέτες, θρησκειολογικές προσεγγίσεις καθώς και η προϊστορία του θεάτρου τεκμηριώνουν ότι δεν υπάρχει λαός σε ολόκληρο τον πλανήτη, του οποίου η λαϊκή παράδοση να μην περιλαμβάνει τελετές και δρώμενα, έναν μίμο-ιερουργό που να δραματοποιεί αυτοσχεδιαστικά ή να παίζει συνειδητά απέναντι στο θεό του ένα δράμα προορισμένο να καλύπτει τις ανάγκες και τις σκοπιμότητες της κοινότητας που υπηρετεί. Θεολογία, Θρησκειολογία και Θέατρο συναντιούνται στην αναζήτηση του βιώματος της πίστης προς τον Θεό και στις ψηλαφησίες της ουσίας της θεατρικής πράξης» (σ. 9).

Έτσι αρχίζει ο πρόλογος του επιμελητή (σσ. 9-15), που παρουσιάζει και τα έξι μελετή-

ματα του τομίδιου. Ακολουθείται εν γένει μια χρονολογική σειρά. Με την αρχαιότητα ασχολούνται ο Νίκος Χ. Χουρμουζιάδης και η Χαρά Μπακονικόλα: «Θρησκεία και θέατρο στην αρχαία Ελλάδα» (σσ. 17-46) και «Οι θεοί της ελληνικής τραγωδίας» (σσ. 47-85) είναι οι αντίστοιχοι τίτλοι: ο πρώτος εξηγώντας τις σχέσεις του θεατρικού φαινομένου με τη διονυσιακή λατρεία και το εορτολόγιό της, η δεύτερη εστιάζοντας την προσοχή της στην τραγωδία και ερμηνεύοντας μια σειρά από χωρία των τριών μεγάλων τραγικών. Ο Ιωσήφ Βιβιλάκης, «Εκκλησία και θέατρο στο Βυζάντιο» (σσ. 85-114) ξεκινάει την επισκόπηση των σχέσεων εκκλησίας και θεάτρου στο Βυζάντιο με τα παλαιά μελετήματα του Δ. Σ. Μπαλάνου: *Εκκλησία και Θέατρο*, εν Αθήναις 1909 και του Γρ. Παπαμιχαήλ: «Θέατρον και Εκκλησία», *Εκκλησιαστικός Φάρος* [Αλεξανδρείας], ΙΔ' (1915), σσ. 147-191, 257-322, 416-488, ΙΕ' (1916), σσ. 73-247· οι τίτλοι των υποκεφαλαίων διαφωτίζουν τη θεματική προσέγγιση: το θέατρο στον κοσμοπολιτισμό, Η βιβλική παράδοση και οι μάρτυρες ηθοποιοί, Οι απαγορεύσεις των κανόνων, Τα θέατρα της ατιμίας και Απόρριψη της ρεαλιστικής απεικόνισης. Ο Σπύρος Α. Ευαγγελάτος, «Υπερβατικά» στοιχεία σε έργα του Κρητικού και του Επτανησιακού Θεάτρου» (σσ. 115-140) σχολιάζει την εμφάνιση «μη φυσικών, υπερανθρώπινων στοιχείων» στην πρώτη νεοελληνική δραματοποιήση: ο Χάρος και η Ασκιά στην *Ερωφίλη*, η «Θεά τση Χαράς» στον πρόλογο της *Πανώριος*, η φωνή της νεράιδας στη Δ' πράξη, η εμφάνιση της Αφροδίτης και του Έρωτα, ο άγγελος στη *Θυσία του Αβραάμ*, το Μελλούμενο στον πρόλογο του *Βασιλέως Ροδολίνου*, η Τύχη στον *Φορτουνάτο*, το θαύμα της Παναγίας στην *Ευγένια*, ο Άρης, οι τρεις Ερινύες και ο Διόνυσος στον *Ζήνωνα*, στο ίδιο έργο η Ασκιά του Βασιλίσκου, η επουράνια εμφάνιση αγγέλων στον πατριόκο Πελάγιο, φαντάσματα, άγγελοι, ίσκιοι του Άδου κτλ. Στην ίδια σειρά τοποθετούνται και ο προφήτης Φενίσος της *Ιφιγένειας*, η Σκιά του Τανθάλου και η Μέγαιρα στον *Θυέστη*. Ο υποφανόμενος ασχολείται με «Το αίσθημα του ιερού και του ευτράπελου στα ελληνικά λαϊκά δρώμενα» (σσ. 141-161), ενώ ο Κώστας Γεωργουσόπουλος «λάνει τον τόμο με ένα σύντομο μελέτημα «Νεοελληνική δραματοποιήση και θρησκεία» (σσ. 163-174). Ακολουθούν βιογραφικά των συγγραφέων.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΜΙΧΑΙ CARATASU

*Catalogul manuscriselor grecești din Biblioteca Academiei Române /
Κατάλογος των ελληνικών χειρογράφων BAR 1067-1350, τόμ. 3,
Βουκουρέστι 2005, σελ. 431.*

Από τη Ρουμανική Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών και την Πολιτιστική Εταιρεία Επιχειρηματιών Βορείου Ελλάδος, με την οικονομική υποστήριξη της Πολιτιστικής Εταιρείας Επιχειρηματιών Βορείου Ελλάδος, Κέντρο Πολιτιστικών Μελετών «Αγ. Κύριλλος και Μεθόδιος» στη Θεσσαλονίκη, πραγματοποιήθηκε η παρούσα έκδοση του καταλόγου, με την επιμέλεια της Emanuela Popescu-Mihut και του Tudor Teoteoi, την οποία είχε ετοιμάσει ο αείμνηστος καθηγητής Μιχάλης Καρατάσος μαζί και με τον τέταρτο και τελευταίο τόμο (τόμ. 3, αρ. 1067-1350, τόμ. 4, 1351-1566). Ο τέταρτος τόμος θα δημοσιευτεί προσεχώς, κι έτσι βρίσκει το βιβλιογραφικό και κωδικολογικό εγχείρημα την ολοκλήρωσή του, που εί-